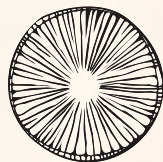

SISSEJUHATUS

Head kaasaednikud!

Kutsume teid koos loovuurimuslike meetodikaartidega avastama aeda ja põimuma loodusega! Kaardid koondavad kuut meetodit, mis inspireerivad suhet tuma loodusega, võimendavad teadlikku vähem tegemist kunstis ja disainis ning selle kaudu panustavad tasaarengu mõtteviisi levikusse, loodusteadlikkuse tõusu ja liikidevahelise koosloome väärtustamisse. Meetodid on loodud loovuurimusliku tegevusuuringuna 2023.–2024. aastal dialoogis autorite vahel ja tuginedes nende kunsti- ja disainipraktikatele ning mitmete teiste partneritega.

Suur tänu teile!

Meetodid on mõeldud inspiratsiooniks kunstnikele, disaineritele, aednikele. Kuid on kasutamiseks ka teistel väljadel, aedades ja metsades.

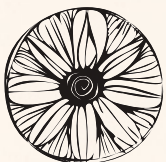
Kujutle järgmist kümnet aastat oma elust teekonnana.¹

Kellest ja millest sa hoolid?

Millistest asjadest ja ressurssidest oleksid valmis loobuma?

Mis oleks seejärel teisiti?

Mis oleks parem?

¹ Tuleneb harjutusest „Harjutus vähemaks” raamatust: Fletcher, Kate & Tham, Mathilda 2019. *Earth Logic Fashion Action Research Plan*. London: JJ Charitable Trust, lk 1–65. <https://katefletcher.com/wp-content/uploads/2019/10/Earth-Logic-plan-FINAL.pdf> (vaadatud 20.12.2024).

Ka meie kunstnike ja disaineritena oleme mõjutatud globaalsetest kriisidest. Keskkonnakriis on esteetiline ja kultuuriline, nii nagu see on loodusteaduslik ja sotsiaalne, seetõttu peame oma senised praktikad kriitiliselt ümber mõtestama. Kasvule orienteeritud tegutsemise asemel soovime näha uusi tähenduskihte argises, lokaalses ja kaasavas. Kahtluste kõrval, kas üldse tegutseda ja luua, soovime tegutseda, kuid edasihoidlikult.

Elame ökoloogilises kriisis, mille ohte, mõjusid ja väljakutseid on kirjeldanud paljud rahvusvahelised koostöökogud.² Keskkonnakriisi teadvustatakse üha enam eri tasanditel, kuid tarbimine ja tootmine ning sellega kaasnev keskkonnamõju kasvab sellest hoolimata. Meie mõttemustrid ja harjumused on tihtipeale tööstusajastu jäänukid. Aga ellujäämine nõuab üha enam oskuse kõrval levida oskust olla alandlik ning valitsemise kõrval koostööd ja empaatiat teistsuguste elukogemuste suhtes. Kui meil puudub emotsionaalne seos ülejäänud looduse ja mitteinimestest liikidega, siis on neid raske hoida ja edasi anda.³

Loovuurimuslikud meetodid toetavad ressursikulukate tegutsemisviiside kompostimist väe(s)tamaks dialoogilist suhet loodusega ning keskkonnaalast, kultuurilist ja sotsiaalset püsivust ning arenguid kasvujärgsuse suunas. Uurime meetodite kaudu, millised kunsti ja disaini lähenemisviisid toetavad seotust loodusega, eesmärgiks vast(ut)amisvõimelisem⁴ loomisprotsess.

Meetodeid läbib aia kujund. Aiaarmastajatena näeme aeda toidukasvatamispaiga ja paljuliigilise keskkonnana, kuid ka metafoorselt tegutsemisala kujundina, nii võib aiaks olla disainiprojekt, näitus või uurimistöö. Aia eest hoolitsemises hoolitseme ka iseenda säilimise eest siin planeedil. Meetodid on vahend algamaks dialoogi edasihoidliku mõtteviisi suunas tegutsedes kohalikumalt, mõtestatumalt ja koostöisemalt. Külvasime aeda segadust, et sellest uusi teadmisi korjata.

² Näiteks IPBESi raporti järgi on umbes miljon liiki hävimisohus ja kümnendiku elupaigad on degradeerunud. UN IPBES media release: Nature's Dangerous Decline 'Unprecedented'; Species Extinction Rates 'Accelerating', 2019. <https://www.ipbes.net/news/Media-Release-Global-Assessment> (vaadatud 23.04.2023) ning ÜRO Keskkonnaprogramm kutsub valitsusi üles dramaatiliselt suurendama kliimakoormuse pingutusi, et vältida pöördumatut kahju planeedile. UNEP 2024. *The Adaptation Gap Report 2024: Come hell and high water*. <https://www.unep.org/resources/adaptation-gap-report-2024> (vaadatud 27.12.2024).

³ Paljude põlisrahvaste jaoks on tänapäevane loodussuhtes keskne. Vt nt Kimmerer, Robin Wall 2024 [2013]. *Lõhnheina põim. Loodusrahvaste tarkus, teaduslik uurimistöö ja taimede õpetused*. Tlk Inna Feldbach. Postimees kirjastus.

⁴ Haraway, Donna J. 2024 [2016]. *Raskustes püsimine. Hõimuloome ktulutseenis*. Tlk Epp Aareleid. Tallinn: Eesti Kunstiakadeemia Kirjastus.

Meetodikaardid on välja töötatud loovuurimuslikus projektis „Kunstnikud ja disainerid looduse uurijate, mõtestajate ja partneritena tasaarengu kontekstis”. Meetodid tuginevad autorite loovatele kaasustele – „Liikidevaheline sotsiaalne skulptuur” keskendus aiale ja metsale kui liikidevahelise suhtluse ja koosloome keskkonnale ning kaasuse „Disainer, edasihoidlik aednik” puhul oli disaineripraktika fookuses käsipisteline parandamine ja loodusest inspireeritud protsesside initsieerimine – ning omavahelisele dialoogile ja dialoogile teistest autoritest aednikega.

Jane Remm on kunstnik, kunstiõpetaja ja loovuurija, kes otsib oma kunstipraktikas viise, kuidas tegutseda kohalikult, säilenõtkelt ja tähendusrikkalt koostöös inimeste ja mitteinimestega. Teda huvitab, kuidas mõista ja tõlgendada teiste liikide elukogemust ning milliseid võimalusi pakub kunsti tegemine tajuda end osana loodusest.

Marta Konovalov on disainer, loovuurija, *craftivist* ja õppejõud, kes keskendub parandamisele ja taasloovale tekstiilidisainile. Oma loomepraktikas inspireerub ta looduse võimest taastuda toimunud kihte talletades ja püüab soodustada olemasoleva emotsionaalset kestlikkust.

Autorid: Jane Remm, Marta Konovalov
Eesti Kunstiakadeemia
2024

Kujundaja: Saara Kuum
Kealetöimetaja: Lilian Ariva

Aiad dialoogis: Tallinna Botaanikaaed,
Vanaema aed, Gylleboverket,
Mariani Permakultuur,
Eikellegimaa

Dialoogipartnerid: Piret Valk,
Anneli Põnni,
Liina Uut
Karin Kahre

Projekti on rahastatud Kultuuriministeeriumi kultuuri- ja loomevaldkondade loovuurimuse meetmest

KULTUURIMINISTEERIUM

EKA

Kuidas meetodikaarte kasutada?

Loovuurimuslikud meetodid on loodud esmajoones kunstnikke ja disainereid, õppejõude ja tudengeid silmas pidades. Need on mõeldud inspiratsiooniks loovpraktika läbiviimisel ja mõtestamisel. Kuid meetodikaartidelt võiksid mõtteainet ja harjutusi loodusega põimumiseks leida ka teised praktikud.

Kogumikus on kuus meetodit:

Aedlik aeglus

Segaduse ja hääbumise
estletika

Aednike dialoog

Ressursikulukate
tegutsemismustrite
lagundamine

Põimumine loodusega

Harjutusi
liikidevaheliseks
koosloomeks

Meetodid on osalt omavahel kattuvad, neid võib kasutada ükshaaval, kuid kõige paremini toimivad need põimituna. Neil ei ole lineaarset kasutusjärjekorda, vaid neist võiks mõelda kui võrgust, põimest, puntrast, niidistikust või risoomist.

Iga kaart koosneb sissejuhatuses, teoreetilisest põhjendusest, harjutustest ja praktilistest näidetest. Meetodikaartidest on nii digitaalseks kasutamiseks kui ka välja trükkimiseks mõeldud versioon. Kutsume läbi meetodikaartide dialoogis osalema ja loodusega põimuma!